

SZKOLENIE Z ZAKRESU REWITALIZACJI

Waldemar Jan

Rybnik, 26-27 stycznia 2017

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

[Kielce] Rewitalizacja zabytkowego Śródmieścia Kielce

Kategoria: **Infrastruktura**

Lokalizacja: **Kielce** /

Termin realizacji: **b/d (zakończona)**

Inwestor: **Miasto Kielce**

Projektant:

Wykonawca:

Dodał: **arleta**

Rewitalizacja zabytkowego Śródmieścia

MIASTO STOŁECZNE WARSZAWA

Powrót do strony Urzędu m.st. Warszawy

Kolejne spotkanie poświęcone rewitalizacji - zapraszamy!!

Definicje rewitalizacji

- ... to **proces** przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w **zdegradowanych częściach miasta**, przyczyniający się do **poprawy jakości życia** mieszkańców, przywracania ładu przestrzennego, ożywienia gospodarczego oraz odbudowy więzi społecznych. Kompleksowe działania rewitalizacyjne mają na celu zapewnienie rozwoju wybranych obszarów, tj. zdegradowanych dzielnic miejskich, terenów poprzemysłowych, powojaskowych czy „blokowskich”. *(D. Mliczyńska-Hajda)*
- ... to skoordynowany proces prowadzony wspólnie przez władzę samorządową, społeczność lokalną i innych uczestników, będący elementem polityki rozwoju i mający na celu przeciwdziałanie degradacji przestrzeni zurbanizowanej, zjawiskom kryzysowym, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych, poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej, poprawę środowiska zamieszkania oraz ochronę dziedzictwa narodowego, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. *(Definicja wypracowana na potrzeby projektu badawczego: „Rewitalizacja miast polskich, jako sposób zachowania dziedzictwa materialnego i duchowego oraz czynnik zrównoważonego rozwoju”)*

Definicje rewitalizacji cd

- ... kompleksowy program remontów, modernizacji zabudowy i przestrzeni publicznych, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze, najczęściej dawnej dzielnicy miasta, w powiązaniu rozwojem gospodarczym i społecznym. Rewitalizacja to **połączenie działań technicznych** – jak np. remonty – z **programami ożywienia gospodarczego** i działaniem na rzecz **rozwiązania problemów społecznych**, występujących na tych obszarach: bezrobocie, przestępczość, brak równowagi demograficznej (K. Skałski)
- ... to **wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych** poprzez działania **całościowe** (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące **łącznie kwestie społeczne, ekonomiczne, przestrzenne**, infrastrukturalne i środowiskowe oraz kulturowe), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie swoich specyficznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów i jest procesem wieloletnim, prowadzonym we współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz (*Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*)

Rewitalizacją nie jest...

Rewaloryzacja - przywrócenie wartości, czyli remont lub modernizacja obiektów o szczególnej wartości zabytkowej. Wymaga to dodatkowych prac badawczych i realizacyjnych, mających na celu wyeksponowanie tych wartości zabytkowych.

Modernizacja - tj. remonty uzupełnione wprowadzeniem nowych, lepszych, sprawniejszych lub nawet dodatkowych elementów wyposażenia, podnoszących komfort.

Renowacja - pojęcie szczegółowe określające proces odnowienia, przywrócenia stanu poprzedniej świetności obiektu, przy tym nie ma znaczenia, czy obiekt ma wartość historyczną czy nie.

Konserwacja - zespół stałych i systematycznych działań mających na celu utrzymanie obiektu zabytkowego w dobrym stanie technicznym. Polega na zabezpieczaniu obiektów architektonicznych, całych zespołów urbanistycznych, zabytkowych parków itp., w celu zachowania ich wartości historycznych i architektonicznych.

Adaptacja - przebudowa budynku lub zespołu obiektów w celu nadania innych niż dotąd funkcji użytkowych (np.: na cele gospodarcze, społeczne, kulturowe) lub przystosowanie istniejącego obiektu do nowych wymagań, bez zmiany jego funkcji (np.: wymiana instalacji, elementów konstrukcyjnych...). Adaptacja zachowuje wszystkie walory historyczne i architektoniczne istniejącej budowli.

Elementy programu rewitalizacji

- powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy
- diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych
- delimitacja obszaru/obszarów rewitalizacji
- wizja planowanego efektu rewitalizacji
- cele rewitalizacji i kierunki działań
- lista planowanych podstawowych i kluczowych z punktu widzenia realizacji celów rewitalizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć realizujących nakreślone kierunki działań
- ramy finansowe oraz system realizacji/wdrażania
- mechanizmy zapewnienia komplementarności
- system monitorowania i oceny
- mechanizmy partycypacji w całym procesie rewitalizacji

Co zawiera gminny program rewitalizacji?

- 1) szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji,
- 2) opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy,
- 3) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- 4) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań,
- 5) opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym,
- 6) mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- 7) szacunkowe ramy finansowe GPR wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych;
- 8) opis struktury, harmonogramu i kosztów zarządzania realizacją GPR,
- 9) system monitorowania i oceny GPR,
- 10) określenie niezbędnych zmian w uchwałach
- 11) wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
- 12) wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego,
- 13) załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Cechy programu rewitalizacji

KOMPLEKSOWOŚĆ

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych zarówno ze środków EFRR, EFS, FS, jak i z innych publicznych oraz prywatnych), tak aby równocześnie odnieść się do aspektów społecznych, ekonomicznych, przestrzennych, technicznych, środowiskowych i kulturowych.

KONCENTRACJA

Działania rewitalizacyjne dotyczą **najbardziej zdegradowanych obszarów** w gminie, tj. tam, gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa

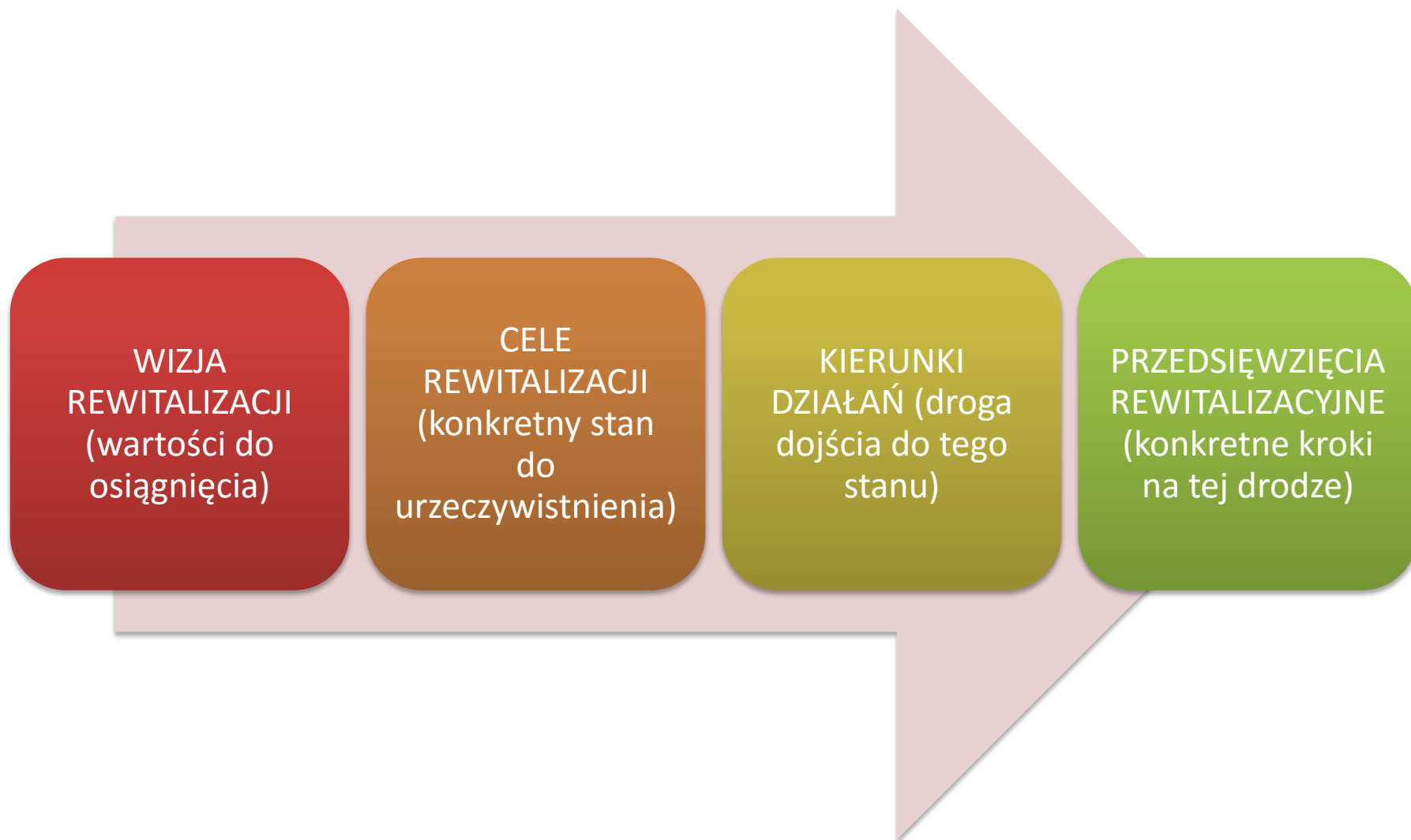
KOMPLEMENTARNOŚĆ

- przestrzenna
- problemowa
- proceduralno-instytucjonalna
- międzyokresowa
- źródeł finansowania

PARTYCYPCJA

Stanowi FUNDAMENT DZIAŁAŃ !!! na każdym etapie procesu rewitalizacji: diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i oceniania. Musi mieć realny charakter, włączając wszystkich zainteresowanych!!!

Logika programu rewitalizacji

Obszar zdegradowany

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale i wiejskich. Może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (...), można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1. gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
2. środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
3. przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
4. technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar rewitalizacji

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym nieposiadające wspólnych granic, ale nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkanym przez więcej niż 30% jej mieszkańców.

Koncentracja działań rewitalizacyjnych

Działania rewitalizacyjne **muszą być skoncentrowane** na rozwiązywaniu negatywnych zjawisk społecznych, będących podstawową przyczyną kryzysu danego obszaru gminy. W szczególności:

- bezrobocia,
- ubóstwa,
- przestępczości,
- problemów edukacyjnych,
- niskiego kapitału społecznego lub niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

RE
RE
MO

MONT
NOWACJA
DERNIZACJA

Przestrzeń

GENTRY
WYKLUCZENIE

FIKACJA
SPOŁECZNE

Przestrzeń

Ekonomia

RE

WITA

LIZA

CJA

Społeczność

Przestrzeń

Ekonomia

Historia rewitalizacji

Stany Zjednoczone

Inner Harbour Baltimore

Yerba Buena, San Francisco

Początki rewitalizacji w Europie

Europa Zachodnia

Coin Street Community Builders, Londyn

Eegenbogenfabrik
Kreuzberg, Berlin

Dockland, Londyn

Krótką historia rewitalizacji w Polsce po 1990 wg Krzysztofa Skalskiego

- „1992- 2004: operacje „pilotażowe”, instrumenty

Lokalne: Szczecin, Kraków, Sopot, Płock, Bielsko-Biała

- kilka nieudanych prób ustawy o rewitalizacji...,
- ZPORR 2004-2006 - 180 ml euro,
- RPO 2007-2013 : 100 ml euro na region – ponad 100

rozpoczętych LPR

- Znaczący program badawczy: Rewitalizacja Miast Polskich (IRM, SGH, UJ, Forum Rewitalizacji)
- 2015- 2020 : Krajowa Polityka Miejska i Narodowy Plan

Rewitalizacji 2015-2020 - nowe wytyczne UE i MRPO: obszary funkcjonalne, ZiT, MRPO, Uszczegółowienie MRPO, Subregionalny Program Rozwoju, Lokalne grupy działania...”

KRAJOWA POLITYKA MIEJSKA

Dokument *Krajowa Polityka Miejska* określa planowane działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej i uwzględnia cele i kierunki określone w średniookresowej strategii rozwoju kraju i krajowej strategii rozwoju regionalnego. KPM wskazuje, w jaki sposób poszczególne polityki realizowane przez różne resorty i instytucje rządowe powinny być dopasowywane i kierunkowane do zróżnicowanych potrzeb polskich miast – od największych po najmniejsze. Równocześnie polityki publiczne powinny umożliwiać jak najlepsze wykorzystanie unikalnych potencjałów i przewag konkurencyjnych polskich miast dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju, a przez to – co jest w centrum polityki miejskiej – dla poprawy jakości życia mieszkańców miast.

NARODOWY PLAN REWITALIZACJI

NPR został zaprojektowany jako zestaw rozwiązań na rzecz stworzenia korzystnych warunków do prowadzenia skutecznej rewitalizacji, w odniesieniu do przygotowanej przez samorząd gminy diagnozy lokalnych potrzeb i potencjałów. NPR zakłada działania w wielu płaszczyznach, obejmujących m.in. zmiany legislacyjne, narzędzia, informację i edukację oraz instrumenty finansowe. Mówi o kierunkach zmian, które stworzą przyjazne warunki dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce oraz upowszechnią i usystematyzują jej prowadzenie. Narodowy Plan Rewitalizacji stanowić będzie rdzeń systemu rewitalizacji w Polsce.

WYTYCZNE W ZAKRESIE REWITALIZACJI W PROGRAMACH OPERACYJNYCH NA LATA 2014-2020

Celem „Wytycznych...” jest ujednolicenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji. „Wytyczne...” określają, jak należy rozumieć pojęcie rewitalizacji w odniesieniu do działań współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS w perspektywie finansowej 2014-2020. Działania możliwe do realizacji w Osadzie wpisują się w określone w Wytycznych...” zasady.

Zasady realizacji działań w ramach „wytycznych...”

- Kompleksowości programu rewitalizacji /łączenie różnych źródeł finansowania i różnych aspektów rewitalizacji/
- Koncentracji programu rewitalizacji (w oparciu m.in. o niniejszą diagnozę) /realizowane na obszarach zdegradowanych lub poza nimi, ale mające wpływ na rozwój obszaru zdegradowanego)
- Komplementarność przestrzenna /wzajemne powiązania międzyprojektowe, efektywne oddziaływanie na obszar problemowy, przeciwdziałanie „wypychaniu” problemów poza obszar interwencji/
- Komplementarność problemowa /wieloaspektowe oddziaływanie projektów, przeciwdziałanie fragmentaryzacji działań i podziału na społeczne itp., synchronizacja działań z innymi strategiami rozwoju gminy/
- Komplementarność międzyokresowa /powiązanie z dotychczasowymi okresami programowania unijnego/
- Komplementarność proceduralno-instytucjonalna /efektywne zarządzanie procesami rewitalizacyjnymi/
- Komplementarność źródeł finansowania /łączenie funduszy EFS i EFRR i FS/

Ustawa o rewitalizacji

Ustawa tworzy ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce i zachęca samorządy do prowadzenia tego procesu. Zapisy ustawy porządkują dzisiejsze pojmowanie rewitalizacji. Określają zasady oraz trybu przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji, rozumianej jako przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Powinna być ona dobrze zaplanowana i uwzględniać sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Być kompleksowym, wielowymiarowym procesem, którego głównym celem jest trwałe podniesienie jakości życia na obszarze zdegradowanym. Ustawa weszła w życie z dniem 18 listopada 2015 roku.

Definicja rewitalizacji z ustawy

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania integrujące interwencje na rzecz społeczności Lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy tego procesu, na podstawie gminnego programu rewitalizacji

Gentryfikacja to...

...proces społeczno – ekonomiczny przebiegający na określonym obszarze miasta (dzielnicy, kwartale ulic, sąsiedztwie), który skutkuje zasadniczą zmianą społecznego charakteru przestrzeni, a także odnową elementów architektonicznych. Zmiana ta ma charakter klasowy – do gentryfikowanego obszaru wprowadzają się zazwyczaj osoby posiadające znacznie większy potencjał finansowy i wyższą pozycję społeczną niż ludzie zamieszkujący go dotychczas.

Główne cechy gentryfikacji:

- kompleksowa poprawa stanu substancji mieszkaniowej na gentryfikowanym terenie,
- zmiany stosunków najmu-własności, najczęściej rozproszenie własności i wyeliminowanie najmu,
- wzrost cen gruntów i budynków,
- wymiana klasowa – wysiedlenie uboższej ludności i napływ bogatszej klasy średniej

Główne wymiary procesu gentryfikacji

- Wymiar demograficzny – wzrost średnich dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców, zmiana charakteru gospodarstw domowych z gospodarstw rodzinnych o niskich dochodach na gospodarstwa jednoosobowe i młode pary.
- Rynek nieruchomości – znaczący wzrost cen wynajmu i sprzedaży mieszkań, eksmisje, wykwaterowania, zamiana dominującego prawnego tytułu do użytkowania mieszkań z najmu na lokale własnościowe, powstawanie ekskluzywnego mieszkalnictwa.
- Użytkowanie przestrzeni – mniej budynków „produkcyjnych”, zwiększenie liczby lokali usługowych, prowadzących sprzedaż detaliczną, restauracji, biur, powstawanie loftów.
- Specyfika i kultura miejsca – nowe znaczenia tego, co pożądane i atrakcyjne (architektoniczny standard miejsc, walory krajobrazu, rodzaj zachowań społecznych, poziom hałasu i tego, co traktuje się jako niedogodność).

Rodzaje zmian gentryfikacyjnych:

1. **gentryfikacja ekonomiczna** – wzrost cen wynajmu i kosztów utrzymania mieszkań
2. **gentryfikacja społeczna** – zmiana składu społecznego dzielnicy na osoby młodsze, z wyższym wykształceniem, zatrudnione przede wszystkim w sektorze usług, zamieranie funkcji usługowych (zwłaszcza niedrogich).
3. **gentryfikacja symboliczna (kulturowa)** - wytworzenie aury niezwykłości, a potem również prestiżu, związaną z dzielnicą

Partycypacja w rewitalizacji

„Rewitalizacja nie może być wyłącznie przedsięwzięciem władzy. Tak jak powstaje tradycyjne miasto, tak i rewitalizacja następuje w wyniku sumy aktywności i przedsiębiorczości różnych podmiotów. Władza publiczna musi tworzyć warunki uczestnictwa i partnerstwa społecznego oraz inwestycyjnego”

(Krzysztof Herbst)

Partycypacja - definicja

Partycypacja społeczna to udział jednostek, grup i całych społeczności lokalnych w podejmowaniu decyzji publicznych w sprawach ich dotyczących. Społeczność lokalna jest adresatem i współautorem wypracowywanych rozwiązań.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji

Art. 5. 1. Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji, o którym mowa w art. 7.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji

art. 5. 2.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji, o których mowa w ust. 1, polegają w szczególności na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji

art. 5. 3.

W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, o których mowa w ust. 2, skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 1, oraz wszystkich interesariuszy prowadzących na obszarze rewitalizacji działalność, o której mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3 i 4.

art. 6. 3.

3. Formami konsultacji społecznych są:

- 1) zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularzy zamieszczonych na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej;
- 2) spotkania, debaty, warsztaty, spacer studyjny, ankiety, wywiady, wykorzystanie grup przedstawicielskich lub zbieranie uwag ustnych.

Art. 6. 4. Konsultacje społeczne prowadzi się z wykorzystaniem formy, o której mowa w ust. 3 pkt 1, oraz co najmniej dwóch form, o których mowa w ust. 3 pkt 2.

Komitet rewitalizacji

Art. 7. 1. Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Dopuszcza się powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.

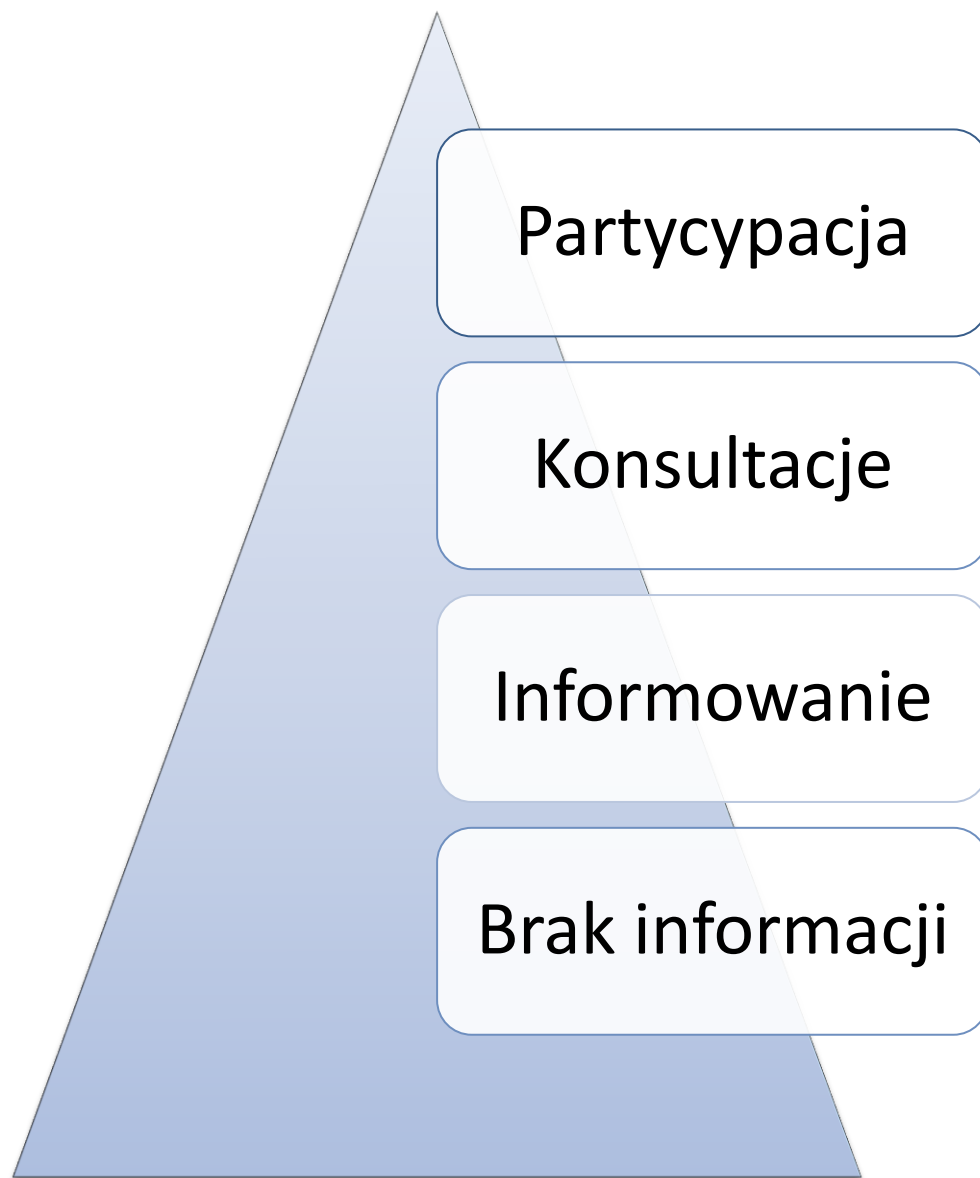
Interesariusze rewitalizacji

Interesariuszami rewitalizacji są m.in.:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze
- 2) mieszkańcy gminy
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne

Drabina partycypacji

- **Informowanie** to ...
informowanie, bez aktywnego wpływu na realne działania.
- **Konsultowanie** daje
możliwość wypowiedzenia się,
stawia obywatela w roli
„doradcy”, którego głos może,
ale nie musi być brany pod
uwagę.
- **Partycypacja** to najwyższy
stopień partnerskiej relacji
władzy i obywateli.
Społeczność otrzymuje
zarówno kompetencje jak i
odpowiedzialność za
konkretne decyzje. Obywatele
mają realny wpływ na
planowane działania.

Formy angażowania mieszkańców w proces decyzyjny

- Spacery badawcze
- Mobilne i stałe punkty konsultacyjne
- Festyny sąsiedzkie
- Wywiady (badania jakościowe)
- Sondy, ankiety (badania ilościowe)
- Budżet partycypacyjny
- Inicjatywa lokalna
- Spotkanie otwarte/konsultacyjne, debaty
- Warsztaty
- Grupa robocza
- Forum lokalne,
- Kawiarnia obywatelska
- Planning for real, placemaking
- Spacery badawcze
- itp.

12 zasad zrównoważonej rewitalizacji berlińskiej dzielnicy Kreuzberg (skrót za K. Herbstem)

1. Rewitalizacja musi być zaplanowana i przeprowadzona z zachowaniem istniejącej substancji materialnej wraz z obecnymi mieszkańcami i właścicielami lokalnych przedsiębiorstw i warsztatów.
2. Zarówno planiści, jak i mieszkańcy oraz lokalni przedsiębiorcy powinni uzgodnić cele rewitalizacji. Społeczne i techniczne aspekty planu powinny być opracowane łącznie i spójnie.
3. Charakter Kreuzbergu powinien zostać zachowany. Konieczne jest przywrócenie zaufania i wiary w sens przedsięwzięcia. Uszkodzenia grożące budynkom powinny być naprawione natychmiast.
4. Wewnętrzne układy mieszkań powinny zostać dostosowane do wymagań współczesnego stylu życia.
5. Remonty domów i mieszkań powinny być doprowadzane do końca stopniowo. Nie powinno się podejmować „totalnych” działań na dużych obszarach.
6. Zespoły mieszkaniowe powinny zyskać lepszy kształt poprzez częściowe wyburzenia, założenie ogródków we wnętrzach bloków i odnowienie fasad.
7. Obiekty publiczne, ulice, place i zieleń muszą być odnowione i uzupełnione stosownie do potrzeb.
8. Prawa mieszkańców do uczestniczenia, tak jak i prawa materialne muszą być uwzględnione w planie działań.
9. Decyzje dotyczące rewitalizacji powinny zostać wypracowane publicznie w przejrzysty sposób i - na ile to możliwe - powinny być dyskutowane lokalnie.
10. Aby rewitalizacja zyskała zaufanie społeczne, konieczne jest stabilne zaplecze finansowe. Wsparcie finansowe powinno pojawić się niezwłocznie i w stosunku do każdego przypadku.
11. Powinny zostać stworzone nowe formy organizacji inwestujących. Funkcja organizacji powierniczej powinna być oddzielona od wykonawstwa.
12. Rewitalizacja zgodna z tymi zasadami musi zachować ciągłość przez wiele lat+.

Społeczność lokalna

to **zbiorowość** zamieszkująca wyodrębnione, stosunkowo niewielkie **terytorium**, jak np. parafia, wieś, czy osiedle, w której występują silne **więzi** wynikające ze **wspólnoty interesów i potrzeb**, a także z poczucia zakorzenienia i **przynależności do zamieszkiwanego miejsca**. Społeczność lokalna to **sieć kontaktów** i powiązań osobistych oraz grupowych, społecznych **interakcji**, **tradycji i wzorców zachowania**, to **system powiązań** i zależności ludzi i instytucji.

Animator to:

Wychodząc od łacińskiego źródłosłowu „animatio” oznacza „ożywiam”. Animator jest, więc osobą, która coś ożywia, daje impuls do czegoś, wzbudza zainteresowanie czymś, jest duszą jakiegoś przedsięwzięcia, jego inspiratorem (Słownik Wyrazów Obcych, PWN, Warszawa 1971)

Animator działa w określonym środowisku lokalnym. Staje się w ten sposób swoistym katalizatorem zmiany lokalnej, zwłaszcza w sytuacji permanentnej transformacji, jakiej doświadczamy we wszystkich dziedzinach życia, w tym także w naszym najbliższym otoczeniu.

Poziomy gotowości społeczności lokalnej na zmiany:

Etapy aktywności	Społeczność, która ŚPI	Społeczność, która marzy	Społeczność, która działa
Rola animatora	OBUDZIĆ JĄ	POMÓC SIĘ ZORGANIZOWAĆ	WZMACNIAĆ, UWAŻAJĄC Z INTERWENCJĄ
„Dylemat”	Jak?	Po co? Wokół czego?	Jak?

Stowarzyszenie CAL

Lider a animator

LIDER

Osoba przewodząca
przedsięwzięciom,
grupom, koalicjom,
inicjatywom, ruchom
społecznym realizującym
określone cele

ANIMATOR

Inicjator, „wspieracz” i
towarzysz przedsięwzięć,
grup, inicjatyw, ruchów
społecznych

Wybrane modele, metody organizowania społeczności lokalnej

Organizowanie społeczności – społeczność określa swoje cele i potrzeby, porządkuje je, mobilizuje wewnętrzne i zewnętrzne zasoby, aby zaspokoić potrzebę

Animacja społeczno-kulturalna czyli stymulowanie ludzi w danej przestrzeni do podejmowania działań poszerzających ich doświadczenia co umożliwia samorealizację i wzmacnia poczucie przynależności do wspólnoty

Aktywizacja i rozwój społeczności lokalnych – działania społeczności nakierowane na poprawę warunków życia poprzez tworzenie nowych struktur
Planowanie społeczne w środowisku lokalnym – analiza dokonywana na poziomie samorządowym dotycząca warunków społecznych i materialnych

Edukacja wspólnotowa czyli uniwersytety ludowe, czytelnie, towarzystwa oświatowe

Akcja i działanie społeczne czyli działania grup „pokrzywdzonych” (strajki, pikiety, manifestacje, okupacje, protesty)

Budowanie społeczności lokalnej – wzmacnianie roli organizacji pozarządowych jako ośrodków organizujących aktywizację środowiska lokalnego (badanie zasobów i potrzeb, budowanie koalicji, kampanie informacyjne itp.)

Model CAL (Centrum Aktywności Lokalnej)

CAL to określony sposób działania, którego celem jest aktywizowanie społeczności lokalnych, tworzenie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy, uruchamianie na nowo zbiorowych strategii pomagania ludziom w pomaganiu sobie samym. CAL to model funkcjonowania instytucji publicznej w środowisku lokalnym.

Metodologia OSL (organizowanie społeczności lokalnej)

OSL jest działalnością, mającą na celu wspomaganie rozwoju całego środowiska i tworzących je ludzi, m.in. poprzez wspieranie społecznej aktywności, upowszechnianie pożądanych wzorów zaspokajania potrzeb i stosunków społecznych, oddolne organizowanie inicjatyw samopomocowych itp. (B. Szatur – Jaworska)

Organizowanie społecznościowe

Jest to budowanie siły społeczności. Fundamentem organizowania społecznościowego są ludzie, którzy dokonują wyboru problemu, który chcą rozwiązać, określają jakich rozwiązań oczekują i dzięki jakim metodom osiągną zakładane cele. Organizowanie obejmuje wskazanie osób oraz struktur, które powinny być włączone w rozwiązania, a następnie na drodze przekonywania bądź konfrontacji negocjowanie wraz z nimi celów do jakich dąży społeczność. W ramach tego procesu organizacje współtworzą instytucję, znajdującą się pod kontrolą społeczności tj. organizację, która może rozwiązywać dalsze problemy i z czasem stanie się uosobieniem dążeń i siły społeczności (Stowarzyszenie Bonafides).

Miejski konserwator zabytków

Ustawa, w zakresie ochrony zabytków, nakłada na gminę, prezydenta bądź starostę następujące obowiązki i uprawnienia (wybrane, na przykładzie miasta Łodzi):

- obowiązek uwzględniania w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków nieruchomych i ich otoczenia oraz ustaleń programu.
- sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego gmina lub jednostka organizacyjna posiada tytuł prawny (art.71 ust.1 i 2)
- prawo utworzenia (po uprzednim zasięgnięciu opinii Konserwatora) parku kulturowego (art.16 ust.1)
- prowadzenie zadań gminy w zakresie prawa udzielania przez organ stanowiący gminy, w trybie określonym przepisami odrębnymi, dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art.81)
- nadzór nad warunkami eksploatacji, remontów i przebudowy budynków w aspekcie zachowania w należyтым stanie ich walorów konserwatorskich i ochrony zabytkowych układów urbanistycznych,
- opiniowanie dokumentacji technicznej dotyczącej remontów, przebudowy itp. pod względem konserwatorskim,
- sprawowanie nadzoru nad warunkami eksploatacji, remontów i przebudowy obiektów zabytkowych pod kątem zachowania w należyтым stanie ich walorów konserwatorskich,

Wojewódzki Konserwator Zabytków

Wybrane kompetencje na przykładzie Wielkopolski:

- wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;
- sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- sprawowanie nadzoru nad organami gmin, powiatów lub związków gmin i powiatów wykonującymi na podstawie porozumień zadania z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Wojewódzki Konserwator Zabytków uczestniczy w opracowaniu projektu Gminnego Programu Rewitalizacji, opiniując jego rozwiązania.

Warto poczytać

1. „Rewitalizacja” Julia Koczanowicz-Chondzyńska, FISE 2009,
2. „EkoMiasto#Zarządzanie. Zrównoważony inteligentny i partycypacyjny rozwój miast” Red. Zbigniew Przygodzki 2016
3. „Partycypacja W Rewitalizacji” Krzysztof Herbst, Stocznia
4. „Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej. Partycypacja obywatelska w Polsce” D. Długosz, J. J. Wygnański, Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa 2005
5. Program „Autoportret. Debaty”
6. „Rewitalizacja Wybranych Miast Azji, Usa I Australii – Możliwości Wykorzystania Doświadczeń Dla Polskich Miast”, Marek Kozłowski, Yusnani Mohd Yusof
7. "Kim jest animator społeczny", red. P. Henzler, B. Skrzypczak, Stowarzyszenie CAL, Warszawa 2006
8. „Program rewitalizacji od A do Z”, dr Aleksandra Jadach-Sepiolo, Wojciech Kłosowski,
9. „Przepis na rewitalizację”, Paweł Kołacz, Piotr Wielgus, Fundacja dla Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego 2015
10. „Społeczny sens rewitalizacji”, Krzysztof Herbst, Ekonomia Społeczna Teksty 2008,
11. „Rewitalizacja społeczna od aktywizacji do rozwoju lokalnego”, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego 2011,
12. „Programowanie rewitalizacji”, Dagmara Mliczyńska – Hajda 2012,
13. „Ludzie - Przestrzeń - Zmiana. Dobre praktyki w rewitalizacji polskich miast”, MR, Warszawa 2016

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ😊

Waldemar Jan

w.jan@fil.org.pl

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

